

**YÜKSEK DENETİM
DÜNYASINDAN
HABERLER**

EUROSAI AFETLERDE KULLANILAN KAYNAKLARIN DENETİMİ ÇALIŞMA GRUBU 1. TOPLANTISI

Arife COŞKUN*
Berna ERKAN**

ARKA PLAN

Dünyanın farklı coğrafyalarında yer alan birçok ülke zaman zaman doğal veya insan kaynaklı faktörlere bağlı olarak ortaya çıkan deprem, tsunami, yangın, sel, nükleer santral kazaları, terör gibi afetleri yaşamaktadır. İklim değişikliği, dünya nüfusunun önemli bir kısmının kentlerde yaşamaya başlaması vb. faktörler afetlerin daha sık yaşanmasına, daha geniş bir coğrafyayı etkilemesine, can ve mal kayıplarının artmasına yol açmıştır. Bu durum, uluslararası toplumu harekete geçirmiş, Birleşmiş Milletler öncülüğünde bir dizi konferans düzenlenerek, afet yönetiminin afet öncesi hazırlıkları da kapsayacak ve afet risklerinin azaltılmasını önleyecek şekilde yeniden yapılandırılmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır.

2004 yılında Güney Doğu Asya'da yaşanan deprem ve onun tetiklediği tsunaminin Doğu Afrika kıyılarına kadar geniş bir coğrafyayı etkilemesi, afet sonrası acil durum ve insani yardım çalışmaları ile iyileştirme ve yeniden inşa faaliyetlerine harcanan kaynakların büyüklüğü, bu çalışmaların etkin bir koordinasyon içinde yürütülme ihtiyacını gündeme getirmiştir. Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı (INTOSAI)'de bu çalışmalara kayıtsız kalmamış, bu alanda denetimlerin etkinliğini artırmak ve hesap verme sorumluluğunu güçlendirmek için çalışma grubu oluşturmuştur.

Yüksek Denetim Kurumlarının bu alandaki rol ve sorumlulukları çerçevesinde, 2005 yılında Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı (INTOSAI) tarafından Afet Yardımlarının Denetimi ve Hesap Verme Sorumluluğu Çalışma Grubunun kurulması ile başlayan süreç, bölgesel teşkilatlara da yayılmıştır. Bu bağlamda, 16-19 Haziran 2014 tarihlerinde Hollanda'da gerçekleştirilen Avrupa Ülkeleri Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı (EUROSAI) 9. Kongresinde, 2008-2014 yılları arasında Görev Gücü adı altında devam eden çalışmalar, Afetlerde Kullanılan Kaynakların Denetimi Çalışma Grubuna dönüştürülmüştür.

EUROSAI Afetlerde Kullanılan Kaynakların Denetimi Çalışma Grubu 1. Toplantısı, 5 Şubat 2015 tarihinde Lüksemburg'da gerçekleştirilmiştir. Ev sahipliğini Avrupa Sayıştayının ve koordinatörlüğünü Ukrayna Sayıştayının yaptığı toplantıya, Sayıştayımızın da dahil olduğu 16 ülke Sayıştay ve Avrupa Sayıştayından toplam 39 temsilci katılmıştır.

* Sayıştay Uzman Denetçisi

** Sayıştay Başdenetçisi

TOPLANTI GÜNDEMİ

Toplantı, ev sahibi Avrupa Sayıştay Başkanı Mr. Vitor CALDEIRA'nın açılış konuşması ile başlamış; koordinatör Ukrayna Sayıştay Başkanı Mr. Roman MAGUTA ve Polonya Sayıştay Başkanı Mr. Krzysztof KWIATKOWSKI tarafından yapılan açılış konuşmaları ile devam etmiştir. Konuşmalarda, günümüz sosyal ve çevresel şartlar göz önüne alındığında afet ve felaketlerle mücadelenin Yüksek Denetim Kurumlarının önceliklerinden birisi olması gerektiğine ve bu çerçevede vatandaşların her türlü afet ve felaketten korunmasında devletin rolünün belirlenmesi ve pekiştirilmesinde söz konusu Çalışma Grubunun önemine vurgu yapılmıştır. Ukrayna Sayıştay Başkanı tarafından sunulan gündemin kabul edilmesiyle sunumlara geçilmiştir.

➤ Birinci oturumda, Ukrayna Sayıştay temsilcileri tarafından Çalışma Grubunun Stratejik Planı ve Eylem Planı, Grup Logosu ve toplantı öncesi katılımcı ülke Sayıştaylarına gönderilen ve doldurulması istenen anket sonuçlarına ilişkin sunumlar gerçekleştirilmiştir.

13 ülke Sayıştayının cevapladığı anketin sonuçları değerlendirildiğinde; çoğu Sayıştayın performans denetimi metodolojisi ile afet denetimi yaptığı, bu denetimlerde Türkiye Sayıştay tarafından hazırlanmış olan ISSAI 5510-Afet Risklerinin Azaltılmasının Denetimi konulu INTOSAI standardı da dahil olmak üzere ISSAI 5500-5599 standart serisinden önemli ölçüde faydalandığı, uluslararası ortak denetim alanları olarak da günümüzde, en çok sel ve taşkınların önlenmesi ve sonuçlarının giderilmesi ile orman yangınlarının önlenmesi ve atık yönetimi konularının ilgi çektiği sonuçlarına varılmıştır. Bu alanlar üzerinde daha sonra yapılan görüşmeler sonucunda katılımcı ülke Sayıştayları, "sel ve taşkınların önlenmesi ve sonuçlarının giderilmesi" konusunun ortak/paralel denetim girişimi için en uygun konu olduğu ve bu alana katkı sunulabileceği hususunda ortak karar beyan etmişlerdir.

➤ İkinci oturumda, "Afet ve felaketlerin önlenmesi ve sonuçlarının giderilmesi konusunda en iyi uygulama örneklerinin ve ISSAI 5500-5599 standart serisinin uygulanmasına ilişkin tecrübelerin paylaşılmasına ilişkin" sunumlara yer verilmiştir. İlk sunum, Avrupa Sayıştay temsilcisi tarafından gerçekleştirilmiş ve ISSAI 5510-5540 standartları hakkında özet bilgiler verilerek bu standartların uygulanmasının afet yardımlarının denetimindeki rolüne vurgu yapılmıştır. Ardından Ukrayna Sayıştay tarafından İyi Uygulama Tavsiyeleri dokümanı ile Terimler Sözlüğünün sunumu gerçekleştirilmiş ve süreç içerisinde bu sözlüğün katılımcı ülkeler tarafından geliştirilmesinin önemine vurgu yapılmıştır. Ayrıca, Ukrayna Sayıştay "Çernobil Sığınak Fonu Uluslararası Denetimine İlişkin Önerilerin Uygulanması" konulu çalışmanın sonuçlarını paylaşmıştır.

Kurumumuzun Bu Alandaki Tecrübeleri

Toplantıda, Türkiye Sayıştayının da bu alandaki deneyimlerine ilişkin bir sunum gerçekleştirilmiştir. Sunumda, INTOSAI Afet Yardımlarının Denetimi ve Hesap Verme Sorumluluğu Çalışma Grubu (INTOSAI AADA) bünyesinde Türkiye Sayıştayının önderlik ettiği çalışmalar çerçevesinde edinilen bilgi ve tecrübeler paylaşılmıştır. Bu kapsamda:

- ISSAI 5510 Afet Risklerinin Azaltılmasının denetimi: Sayıştayımız tarafından hazırlanan ve 2013 yılında Pekin/ Çin’de gerçekleştirilen INTOSAI’nin 21. Kongresinde kabul edilerek uluslararası denetim standartları arasına giren ISSAI 5510-Afet Risklerinin Azaltılmasının Denetimi konulu standardın amacına ve içeriğine yönelik bilgi verilmiş,

- Afet Riskinin Azaltılması konulu Uluslararası Paralel Denetim Çalışması: Türkiye Sayıştayının liderliğinde Azerbaycan, Endonezya, Filipinler, Hindistan, Hollanda, Pakistan, Romanya, Şili ve Ukrayna Sayıştaylarının katılımıyla 10 ülke tarafından gerçekleştirilen “Afet Risklerinin Azaltılması Konulu Uluslararası Paralel Denetim Çalışması”na ilişkin süreçler, denetim sonuçları ve getirilen öneriler katılımcılarla paylaşılmış,

- Ayrıca, Yüksek Denetim Kurumlarının saydamlık ve hesap verebilirliğin sağlanmasına ilişkin sorumluluklarına dikkat çeken Birleşmiş Milletler Kararlarına değinilerek, özellikle afet risklerinin azaltılmasının denetimi konusunda vatandaşın kamuya güvenini artıracak şekilde, yüksek denetim kurumlarının rol ve görevlerinin yeniden tanımlanmasına ve işbirliklerinin geliştirilmesine yönelik ihtiyaca vurgu yapılmıştır.

İkinci oturumun devamında, Endonezya Sayıştayının liderliğinde, Türkiye ve Ukrayna Sayıştaylarının da katıldığı “Afet Sonrası İyileştirme ve Yeniden Yapılandırma Süreci” konulu Uluslararası Paralel Denetime ilişkin Ortak Raporun sunumu yapılmış ve hemen ardından Ukrayna Sayıştayının denetimlerinde coğrafi bilgileri kullanma kapasitesine ilişkin örnekler verilmiştir.

➤ Üçüncü oturumda, “Kontrol Edilemeyen Yangınların Önlenmesi ve Sonuçlarının Giderilmesine İlişkin Yardımların Denetimi konulu Uluslararası Ortak Denetim Sonuçları”nın paylaşıldığı Bulgaristan, Ukrayna ve Rusya Sayıştayları tarafından ulusal denetimlerine ilişkin sunumların gerçekleştirilmesini müteakip Rusya Sayıştayı tarafından Ortak Rapor paylaşılmış ve ulaşılan sonuçlar ile denetim önerilerine değinilmiştir.

➤ Dördüncü ve son oturumda ise 8 ülke Sayıştayının iştirak ettiği “Afet ve Felaketlerin Önlenmesi ve Sonuçlarının Giderilmesine Yönelik Yardımların Denetimi Konulu Uluslararası Ortak Denetim Çalışması”nın sonuçları paylaşılmış ve söz konusu çalışmaya ilişkin Ortak Raporun yayımlanmasından sonra ulusal denetimini tamamlayabilmiş olan İtalya Sayıştayı tarafından ayrı bir sunum gerçekleştirilmiştir.

Denetimlere ilişkin bilgi ve tecrübelerin paylaşıldığı oturumların ardından toplantının başında değerlendirmeye sunulan “Çalışma Grubu Stratejik Planı (2015-2017) ve Eylem Planı” oybirliğiyle kabul edilmiştir.

EUROSAI Afetlerde Kullanılan Kaynakların Denetimi Çalışma Grubu 1. Toplantısı, Ukrayna Sayıştay Başkanı Mr. Roman MAGUTA’nın kapanış konuşması ile sona ermiştir. Ukrayna Sayıştay Başkanı Mr. Roman MAGUTA’nın da konuşmasında;

- Türkiye Sayıştay liderliğinde yürütülen “Afet Riskinin Azaltılması konulu Uluslararası Paralel Denetim” çalışması sonucunda oluşturulan Ortak Denetim Raporu tamamlanmış olduğunu,

- Ukrayna Sayıştayının hâlihazırda raporu Rusçaya çevirdiğini,

- Raporu İngilizce-Rusça olarak yayımlamaya hazırladıklarını,

- “Afet Riskinin Azaltılması konulu Uluslararası Paralel Denetim” çalışmasının Türkiye Sayıştay tarafından hazırlanan ortak raporunun İngilizce-Rusça versiyonunun en kısa zamanda EUROSAI üye ülke Sayıştaylarına gönderileceğini belirtmiş ve

- EUROSAI Afetlerde Kullanılan Kaynakların Denetimi Çalışma Grubu’nun da böyle verimli çalışmalar yapacağı inancını dile getirmiştir.

SONUÇ

Afet gibi bütün toplumlar için önemli bir mesele, Sayıştayların denetim alanında da önem kazanmıştır. Yaşanan afetlerin büyüklüğü ve etkisi, Yüksek Denetim Kurumlarını afet öncesi ve sonrası faaliyetlerin denetimine öncelik ve önem vermesini zorunlu hale getirmiştir. Bu alanda gerçekleştirilecek Sayıştay denetimleri, afet yönetiminde aksayan problemleri hususların tespitinde ve iyileştirilmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

Gerek INTOSAI bünyesinde geliştirilen bu alana ilişkin standartlar ve ortak denetimler gerekse EUROSAI çalışma gruplarında gerçekleştirilen ortak denetimler ve seminerler, Sayıştaylar arasında bilgi ve deneyim paylaşımını geliştirerek, denetimlerin etkinliğini artıracaktır. Sayıştay denetimlerinin etkinliğinin artması, bölgesel işbirlikleri halinde denetim raporları yayımlanması, kuşkusuz dünya genelinde afet yönetiminde hesap verme sorumluluğu ve mali saydamlığın güçlendirilmesine önemli katkı sağlayacaktır.